

Lukács B. György

NKE Közép-Európa Kutatóintézet

Negyven éve temették el Josip Broz Titót, a szocialista Jugoszlávia első számú vezetőjét

A jugoszláv utódállamok közvéleményeit máig megosztó Tito elnök temetésére a világ számos befolyásos vezetője érkezett Belgrádba, kétségtelenül bizonyítva, hogy a Szovjetunióval szembeszálló, az el nem kötelezett mozgalom alapítójaként ismert kommunista vezetőt keleten és nyugaton is milyen nagy tekintély övezte.

1980. május 8-án, négy nappal a ljubljanei klinikán bekövetkezett halálát követően, Belgrádban helyezték örök nyugalomra Josip Broz Titót, a szocialista Jugoszlávia első számú vezetőjét. Koporsóját a Sándor jugoszláv királytól „megörökölt” ún. „Kék vonattal” szállították Zágrábon keresztül Belgrádba. A főváros elit negyedében, Dedinjében, saját háza kertjében, az ún. Virágházban temették el Titót. Végakarata szerint végső nyughelye az itt emelt mauzóleum lett, mely a szovjet vezetők mauzóleumainál jóval világosabb, nyugati stílusú építmény. Tito életében elutasította azt is, hogy holttestét szovjet mintára bebalzsamozzák, igaz, titkosszolgálati források szerint erről végül főleg a holttest rossz állapota miatt tettek le.

A temetésen hatalmas, hétszáz ezres tömeg, s 127 országból érkező 209 állami delegáció képviselői kísérték a koporsót – jól szimbolizálva azt a helyet, amelyet a különutas Jugoszlávia örökös elnöke a kétpólusú világrendben betöltött. Az állami küldöttségek élén 38 állam- és kormányfő – köztük Margaret Thatcher, Leonid Iljics Brezsnyev, Indira Gandhi, Szaddám Huszein, Nicolae Ceausescu – jelent meg az eseményen, melyen négy király, hercegek és királyi családok tagjai mellett a Vatikán két képviselője is részt vett.

Moma Martinović szerb rendező „Temetés” című dokumentumfilmjéből kiderül, hogy a szertartás részleteiről már január elején megállapodtak, amikor a jugoszláv diktátor egészségi állapota romlani kezdett. Az állami televízió által közvetített temetés Jugoszlávia-szerbe nézettségi rekordokat döntött. A jugoszláv utódállamokban ma is elterjedt vélekedés ellenére ugyan nem tartozott a világ legnagyobb létszámú gyászeseményei közé, ám a megjelent nagyszámú befolyásos vezető kétségtelenül a legjobb bizonyítéka annak, hogy az 1948-ban Sztálinnal szembeszálló, majd az el nem kötelezett mozgalom alapításában is igen aktív, illetve sok esetben a Moszkva és Washington közötti közvetítő szerepét betöltő jugoszláv vezető milyen nagy tekintéllyel rendelkezett a világban, keleten és nyugaton egyaránt.

A 88 éves korában elhunyt jugoszláv diktátor utódja kinevezése nélkül halt meg. Távozásával a jórészt a személyéhez kötődő Jugoszláv Szocialista Szövetségi Köztársaság jövője még bizonytalanabbá vált, hogy végül a második világháborút követő legvéresebb európai katonai konfliktusban bomoljon fel. Josip Broz Tito halálhírére kétségtelenül gyászba borult a jugoszláv föderáció, tömegek siratták az elhunyt vezetőt, s azok számára is világos volt, hogy Tito távozása nagyban befolyásolja az ország további sorsát, akik nem tartoztak hívei közé. Öröksége máig megosztja az utódállamok közvéleményeit: sokan napjainkig a második világháborúban a náci és szövetségeseik felett győzedelmeskedő nagyszerű vezető, az iparosítás, a viszonylagos jugoszláviai jólét megteremtőjét látják benne, míg mások számára nem más, mint a világháborút követő tömeggyilkosságokért felelős, a nemzetállami törekvéseket elfojtó kommunista diktátor.

